

VĚSTNÍK

Praha 31. května 2017

Ročník X., Číslo 5

VÝROČÍ ČILI MINULOST PRO DNEŠEK

Před 135 roky se stalo Rakousko-Uhersko členem Trojspolku. Společně s Německem a Itálií byly tyto státy nazývány ústředními či centrálními mocnostmi. Smlouva byla podepsána v sobotu 20. května 1882. Itálie nakonec Trojspolek opustila a přidala se na stranu států Trojdhody, největšího protivníka Trojspolku. Jejimi členy byla Velká Británie, Francie a Rusko, kteří postupně doplňovali vzájemné smlouvy v letech 1904 až 1907 jako reakce na činnosti Trojspolku.

Prvotním důvodem vzniku Trojspolku bylo sjednocení postupu při získávání kolonií. Centrální mocnosti totiž při rozebírání světa přišly výrazně opožděně a tím ztratily možnost k dovozu vlastních surovin ze získaných oblastí. Oproti státům dohody získaly jen zbytky. Svoji roli také hrála dosavadní rodová politika rakouského i německého dvora a postupným vývojem dospěly vzájemné poměry k ostatním státům do mnohdy nezměnitelné pozice, které jednotlivé státy držely v šachu. Rozvoj techniky, zbrojení a poměrně dlouhé období míru, zákonitě vedlo k silnému napětí. To uvolnily až výstřely v Sarajevu v jejichž důsledku se domino vzájemných vztahů pohnulo. Výsledkem byla 1. světová válka a milióny mrtvých na každé straně bojiště. Změny, které zákonitě musely přijít vedly ke vzniku mnoha nových států Evropy.

Československo se po vzoru „velké“ dohody Velké Británie, Francie a Ruska spojilo s Rumunskem a Jugoslávií. Vznikla tak tzv. Malá dohoda, která měla prvotně zabránit v nástupnických státech bývalé monarchie možnosti nástupu císaře Karla I. zpět na trůn a jeho snahu obnovit původní zřízení. Jeho smrtí se úkol změnil především na boj s Maďarskem, které zůstalo královstvím a ohrožovalo všechny tři okolní státy Malé dohody.

Po vypuknutí 1. světové války se změnilo obsazení Trojspolku přistoupením Osmanské říše v roce 1914 a o rok později přistoupením Bulharska. Itálie Trojspolek opustila a přidala se na stranu Dohody, která jí poskytovala větší výhody než to, být členem Trojspolku. Podobně se Itálie zachovala i ve 2. světové válce, kdy na konci války změnila své spojení v ose a připojila se ke spojencům proti Hitlerovi.

Původně spíše obchodní dohoda, uzavřená před 135 roky přerostla velmi rychle v dohodu vojenskou a vedla jak k prvnímu celosvětovému konfliktu, tak měla v důsledku vliv i na příčiny 2. světové války. Země Koruny České se tak už vlastním či vlivem třetích sil staly členy mnoha spojení a aliancí. Od Trojspolku, přes Malou dohodu, Varšavskou smlouvu až po účast v NATO. Pokud však už jsme jednou členy jakékoliv aliance, unie či jak podobný spolek nazveme, měli bychom umět být věrní a vydržet. Bez ohledu na momentální situaci. Rozhodně by se nemělo utíkat pokaždé, když se nám něco přestane líbit nebo se dostaneme do menší krize. Je to podobné jako v manželství. V dobrém i zlém a pokud to zlé trvá opravdu několik let, pak je lépe odejít. Češi by však měli honem rychle zapomenout na myšlenku opuštění aliance NATO či Evropské unie, protože výhody členství jsou nesporné a ještě dlouhá desetiletí budou.

ZAPOMENUTO

V této rubrice byly dosud jen firmy živnostníků vlastníci malé krámky. Existuje však velké pole, dosud nezorané, firem, které nebyly ani malými živnostmi ani velkými akciovými společnostmi na specializovaný velký článek. Teoreticky mohla firma, o které se dnes zmíníme, vydat podíl v listinné podobě, ale jelikož se tak nestalo, nikdy by vlastně o ní článek nevznikl a to je škoda. Mezi malé, ale ve svém oboru významné, a dnes zapomenuté firmy patří i společnost, která byla založena na počátku roku 1918 pod názvem „Globus“ vinařská společnost s r. o.

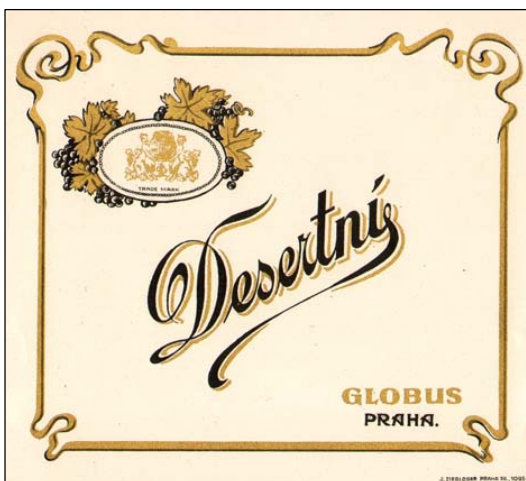
Společenská smlouva byla mezi podílníky podepsána v sobotu 9. února 1918. Počáteční kapitál byl 50.000 K a k zápisu do rejstříku Krajského soudu obchodního v Praze došlo v úterý 26. února 1918. Společnost byla třistadevadesátou společností s ručením omezeným v historii soudu. První sídlo bylo v paláci České banky v Praze na rohu Vodičkovy ulice a Václavského náměstí č.p. 791. Toto sídlo nebylo zvoleno náhodně, banka měla velký díl na založení společnosti. Po třech měsících si firma našla vlastní prostory na Starém Městě v Celetné ulici č.p. 556/8. Adresa byla zapsána 28. května 1918 a firma zde sídlila až do roku 1934. V Celetné otevřela svoji vinárnu a obchod vínem, který byl hlavním předmětem podnikání. Podle smlouvy byly hlavní činností velkoobchod i maloobchod vínem, likéry a vinnými produkty v láhvích i sudech. Firma měla oprávnění vyrábět vlastní lihové nápoje a likéry studenou cestou a konečně zřizovat výčepy a provozovat výčepnickou živnost.

Prvními jednateli a zakladateli byli císařský komerční rada, velkoobchodník a prezident České banky v Praze Bohuslav Rosenkranc, císařský komerční rada, továrník a společník firmy Barta & Tichý a místopředseda České banky v Praze Rudolf Barta st., dále Jiří Souček, ředitel České banky v Praze, obchodník a drogist František Vitek a sklep mistr Jan Bednář.

V tomto složení začala firma se svými obchody. Se vznikem Československé republiky vznikly nové celní bariéry při dovozu cizozemských vín a lihovin. Po skončení světové války, ale nebývale rozkvetl obchod vínem a likéry a to umožnilo firmě rozvinout své obchodní aktivity. K tomu bylo nutné získat další kapitál. Banka podnik ochotně financovala, ale trvala také na přiměřené kapitalizaci, tedy zvýšení vlastního kapitálu firmy. K tomu došlo k krátké době dokonce třikrát. Poprvé byl zvýšen usnesením valné hromady konané ve čtvrtek z 20. února 1919 o 200.000 K na 250.000 K. Druhé zvýšení bylo schváleno v pátek 14. listopadu 1919 na 500.000 K a poslední zvýšení bylo přijato ve středu 2. února 1921, kterým se zvýšil kapitál na rovný 1.000.000 Kč. Podnik stále prosperoval a v zádech měl silnou banku, ale jen do okamžiku, kdy se i ona sama dostala do vážných problémů.

Česká banka v Praze vznikla v roce 1907. Postupně se dostala do pozice středně velké univerzální banky, která budovala i širší síť poboček. Po vzniku republiky se zaměřila na rozšiřování svého průmyslového koncernu, kam patřily především kovodělné, textilní a stavební firmy. Bankovní krize 20. let a deflační krize zasáhla nejen banku, ale i její spřízněné podniky. Banka nepatřila do žádné politické sféry vlivu a Národní banka Československá chtěla tento status udržet. I proto pomohla bance překlenout krizi a schválila fúzi nejprve s Kupeckou bankou a poté s Bankou stavebních živností a průmyslu.

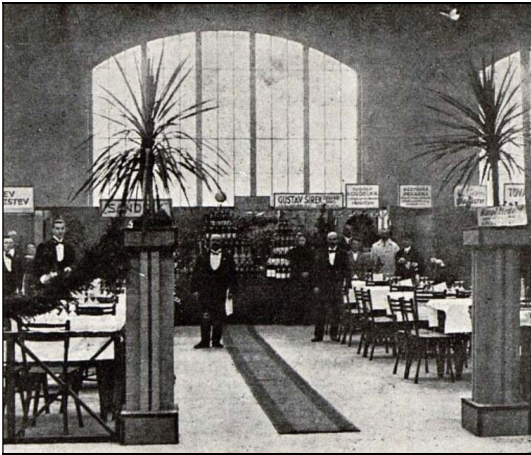
Globus zasáhla nejen tato krize, ale také nasycení trhu a výrazný pokles cen v roce 1923. Firma se stále více soustředila na velkoobchodní činnost a díky tomu se jí podařilo přežít. Banka konsolidovala své portfolio podniků a Globusu se musela zbavit. Na čtvrtek 13. prosince 1923 byla svolána valná hromada, která rozhodovala o rozsáhlých změnách. Předně schválila zamýšlené snížení kapitálu na 100.000 Kč a to snížením vkladů jednotlivých společníků na 1/10, tedy u každého z 200.000 Kč na 20.000 Kč a to za účelem odpisu ztrát a uvedením v souladu výše nominálního kapitálu s tím skutečným. Dále došlo ke schválení převodu všech kmenových podílů, tedy k prodeji celé firmy. S tím souviselo i odvolání všech dosavadních jednatelů. Jmenován byl jediný, Jan Marhold vinárník v Praze, který se stal majitelem firmy. Marhold vlastnil francouzskou velkorestauraci Sect-Pavillon v Rybné ulici č.p. 649/5, což byl jeden z nejstarších zábavních podniků v Praze. Byl také spolujednatel American Baru na Ovocném trhu. V roce 1928 dokonce koupil slavný a populární hotel Sakura v Roztokách u Prahy a měl i další obchodní aktivity.

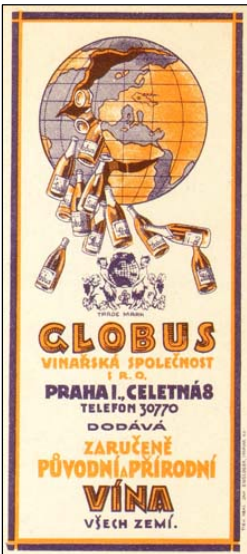
Interiér vinárny Globus v Celetné ulici, asi kolem roku 1925 (T9798)

Část sklepů Globus v Celetné ulici, 1927

Výstavka vína a francouzských likérů v Průmyslovém paláci Pražských vzorkových veletrhů v roce 1922 a venkovní expozice na jaře 1926

< Dobové reklamní účtenky (sbírka AL). Dvakrát interiér filiálky v Pardubicích (T9710), dole sklep v č.p. 548-I.

Jan Marhold znovu nastartoval obchody Globusu. Otevřel prodejní filiálky v Pardubicích, Hradci Králové, Turnově. V roce 1925 koupil z konkursní podstaty dům v Bělohorské ulici č.p. 240 za cenu 153.000 Kč, kde otevřel další prodejnu. Třetí pak v Jindřišské ulici. Také rozšířil své sklepy z Celetné ulice o sklep na rohu Železné ulice a Staroměstského náměstí v domě č.p. 548.

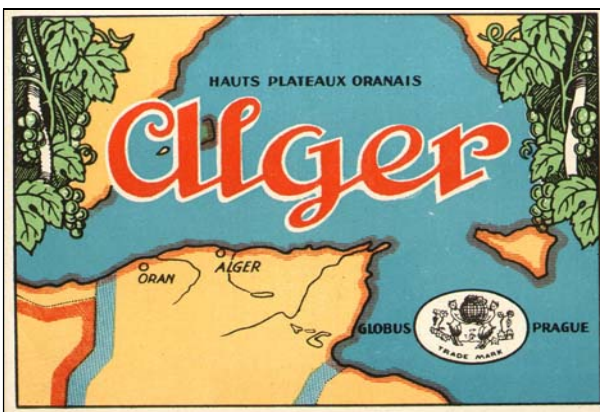
Podnik se výrazně zvětšil a tak došlo k rozhodnutí valné hromady konané v pátek 8. ledna 1926 o zvýšení kapitálu na 600.000 Kč. Marhold rozšiřoval své podniky a na to potřeboval peníze. Proto svolal na poslední den v roce 1927 valnou hromadu, kterou přijal do Globusu (a také do restaurace Sect-Pavillon) dva nové společníky. Jeden z nich už byl kdysi podílíčkem Globusu, sklepemistrem Jan Bednář, který se stal spolu s druhým společníkem Eduardem Brodeckým, velkoobchodníkem vínem. Kromě toho všichni společníci udělili kolektivní prokuru Karlu Jandovi, řediteli firmy.

Jan Marhold v roce 1928 koupil hotel Sakura, ale v roce 1929 přišla krize. Lidé si odřekli mezi prvními návštěvy restaurací a hotelů. Marhold byl nucen v květnu 1930 vyhlásit soudní vyrovnání. V konkursním řízení přišel o hotel Sakura, Globus a Sect-Pavillon. Valná hromada konaná v pátek 5. prosince 1930 odvolala Marholda z pozice jednatele a Jandu coby prokuristu. Novými majiteli po Marholdovi se stal Brodecký a Bednář. Brodecký získal Sect-Pavillon, který zmodernizoval.

Globus likvidoval své závody i Celetnou. V roce 1934 přenesl kanceláře do Rytířské ulice 22, sklepy na Žižkov do ulice U červeného dvora, blízko nákladového nádraží. Jediná vinárna zůstala v Jindřišské, kde také bylo nakonec poslední sídlo firmy. Ve středu 30. prosince 1936 rozhodla valná hromada o zrušení a likvidaci firmy. Likvidátory byli jmenováni účetní Václav Novák, úředník Antonín Sýkora a Josef Kejř, majitel slavné kavárny „Tůmovka“ v Lazarské ulici. Likvidace trvala celou válku a k výmazu firmy z rejstříku došlo ve středu 2. ledna 1946.

Poslední vinárnu v Jindřišské převzal už v roce 1936 Jindřich Šimonek.

**PODPOŘTE PROSÍM PROJEKT NAŠEHO MUZEA CENNÝCH PAPIŘŮ
ZASLÁNÍM TŘEBA I DROBNÉHO PŘÍSPĚVKU
NA NADAČNÍ KONTO A POMOZTE TAK K JEHO OTEVŘENÍ**

www.das-mcp.cz/muzeum/
muzeum@das-mcp.cz

Muzeum cenných papírů, nadační fond spravuje rozsáhlé sbírky exponátů, které Vám nabízí v reprodukcích pro reklamní nebo reprezentační účely. Podpořte muzeum i Vy a poskytněte akcie a jiné dobové dokumenty, existujících či zaniklých firem, které uchováme pro příští generace v našem muzeu.

Svoji podporu můžete projevit také jakýmkoliv příspěvkem
na nadační konto 369 000 369 / 2010

Muzeum cenných papírů, nadační fond, Pod Vílami 1038/13, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČ 28 42 98 93, fond zapsán v nadačním rejstříku MS v Praze N 697. Věstník je vydáván měsíčně jako zpravodaj o činnosti fondu a jeho sbírkách. Je šířen prostřednictvím webových stránek muzea za pomoci DAS MEDIA, a.s. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Šíření všech reprodukcí i textů bez dalšího souhlasu MCP je zakázáno a podléhá autorskému a reprodukčnímu právu.